

Тема: Символіка країни Недоладії та її мешканців (Г. Малик «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії»)

Мета: продовжити знайомство учнів із творчістю дитячої письменниці, зі змістом повісті-казки; навчити розкривати символічний зміст казкових персонажів; оцінювати вчинки казкових героїв, розрізняти добро й зло; формувати вміння аналізувати вчинки інших та власні; розвивати навички аналізу художнього твору, усне мовлення, вміння працювати самостійно та в групах; сприяти вихованню інтересу до літератури, прагнення доводити всі розпочаті справи до кінця.

Тип уроку: нестандартний, з використанням елементів STEAM-освіти.

Форма проведення: урок-подорож.

Обладнання: портрет письменниці, текст повісті, ілюстрації учнів до твору, карта маршруту подорожі, ілюстрації з повісті, цитатний матеріал, мультимедійний проектор, презентація.

ХІД УРОКУ

Кожна розпочата справа має бути завершена

Народна мудрість

I. Організаційний момент

- Буває, що справи залишаються незавершеними... Так сталося і з героїнею твору, який ми з вами вивчаємо.
- Діти, сьогодні у нас незвичайний урок – це урок-подорож до загадкової країни Недоладії.
- Чому країна має таку назву?
- Ось перед вами карта маршруту, де визначено зупинки, до яких ми потрапимо потягом. Вам треба бути дуже уважними й пам'ятати, що з однієї станції до іншої ми рушимо тільки в тому випадку, якщо виконаємо всі завдання.
- Отже, сьогодні на уроці ми помандруємо з дівчинкою Алею, проаналізуємо її поведінку, а також охарактеризуємо інших персонажів повісті-казки та дізнаємося значення символів у цій казці.

- Тож сідаймо зручніше і наш потяг з великою швидкістю повезе нас до першої зупинки.
- Але що це?! Наш потяг не може рушити, доки ми не зареєструємося на маршрут.
- Давайте запишемо в зошит число, класна робота та тему уроку.

Мудрість народна нам говорить: «Кожна розпочата справа має бути завершена». Запишемо цей вислів і вважатимемо девізом нашого уроку.

Рушаймо!

II. Повторення та засвоєння нових знань у процесі виконання практичних завдань.

Увага! Перша зупинка. *«Контрольно-пропускна»*

Бесіда

1. Назвіть твір, який ми з вами вивчаємо. Хто автор?
2. Назвіть жанр твору «Незвичайні пригоди Алі в країні Недоладії» (повість-казка)
3. Чому повість? Які ознаки властиві повісті? (прозова мова, великий обсяг, декілька героїв, розповідь про події, які розгортаються протягом тривалого часу) Чому казка?
4. Назвати персонажів? (Аля, Недочеревик, Недоладько, Перший Недорадник, Недороль Десятий, Недопопелюшка, Недовус та Недоборода)

А зараз перевіримо, хто з вас готовий вирушити в путь! До вашої уваги тестові завдання (у зошиті записуємо тільки відповідь). За кожну правильну відповідь ви отримуєте 1 бал.

1. Носієм добра в казці виступає А. Недороль; Б. Недоладько; В. Недочеревик. 3. У словах «... в руках у гвардійців була дивна залізьяка, загострена з одного кінця» йдеться про А. спис; Б. виделку; В. годинникову стрілку. 5. Аля потрапила до будинку Недочеревики, бо А. він сам впустив дівчинку; Б. намалювала пальцем двері; В. залізла у вікно.	2. Носієм зла виступає у творі А. Недорадник; Б. Недождень; В. Недоборода. 4. Недорадник ходив у лицарському шоломі, бо А. мав дуже негарне обличчя; Б. так вимагав етикет Недоладії; В. у нього не було голови. 6. Алі вдалося повернутися додому, бо вона А. допомогла багатьом недоладцям; Б. знищила злого Недорадника; В. забрала з собою мешканців країни.
--	---

7. Одразу після повернення дівчинка А. довишивала рушничка; Б. домалювала Недораднику голову; В. розповіла про свою пригоду друзям. 9. На велетенському годиннику центральної вежі не було...: А. годинної стрілки; Б. цифр; В.хвилинної стрілки. 11.Хто випустив Алю з підземелля? А. Недопопелюшка; Б. Охоронці; В. Недороль Десятий.	8.Носить червоний ковпак, злий і підступний, не має душі. Хто це? А. Недоладько; Б. Недочеревик; В. Перший Недорадник. 10.Чарівна книга у будинку Недочеревики називалася: А. «Для заміток»; Б. «Справаномер»; В. «Чарівний записник». 12.Що сталося з Першим Недорадником? А. він став королем; Б. він переїхав до абияків; В. Аля домалювала йому голову і він зник з Недоладії.
--	---

Взаємоперевірка (на екрані – правильні відповіді). Діти, пам'ятаємо про»Кодекс честі«! Надаємо результати власної роботи, не вдаємося до хитрощів!

На листку самоконтролю поставити відповідний бал.

А ось і **зупинка друга** . **«Латка»** (метод «Лови помилку»)

Недороль Десятий приготував для вас завдання. Почувши помилкове твердження, потрібно плеснути в долоні та виправити помилку, а якщо - ні, то мовчати. За кожну виправлену та прокоментовану відповідь - 1 бал. На листку самоконтролю поставити відповідний бал.

1. Аля потрапила у Недоладію через рушничок, який не вишила для бабусі (Так).
2. «...Знаєш, що це за країна? Звичайно, не знаєш! – поспіхом сам собі відповів Недоладько. Тут живуть усі доведені до ладу справи!» **(не доведені)**.
3. «...А ти знаєш, чому я боюся свого Першого Недорадника? Бо він зазіхає на мою корону! – плаксиво сказав Недороль Десятий. – Мене рятує тільки те, що у нього немає рук» **(голови)**.
4. Слолиця Недоладії – Недостолиця **(Недоград)**.
5. Аля сама пішла до помешкання карлика Недочеревика. (Так)
6. «...- Цікаво, чи всі бажання тут виконуються? – голосно промовила Аля. Їй дуже захотілося сметани» **(морозива)**
7. «... Інструкція № 12. Як перенестися до країни Недоладії. Рівно о 16 годині, коли хвилинна стрілка затулить годинну, стати перед годинником...» **(12 годині)**

А зараз ми з вами маємо переміститися на іншу зупинку за допомогою чарівної пісеньки (підручник, с.103). Усі разом:

Недо-роби!

Недо-пиши!

Недо-почни!

Недо-лиши!

І недо-їж!

І недо-пий!

І в Недоладію

Мерщій!

Кому належить ця пісенька? (Карлику Недочеревику)

Зупинка третя. «Музично-художня» (Робота в групі з підручником)

Визначити, кому з героїв твору належить пісенька. Виразне читання уривку з підручника (можна заспівати пісеньку). Проілюструвати з чим (ким) асоціюється персонаж. Ім'я героя та його «зображення» на аркуші продемонструвати класу, піднявши аркуш.

І група: (с. 118)

— Балакають про душу!
А я сказати мушу,
що не знайомий
з панею цією!
То щось у ній тримають,
то щось у ній ховають,
ба, навіть як співають —
то з душею!
А хто її бачив?
Тримав у руках?
Чи нюхав,
чи пробував з'їсти?
Із чого вона?
З бур'янів?
З комарів?

А, може, з лопуцька
чи з тіста?
Яка вона?
Чорна, руда чи ряба?
А може,
в якусь пересмужку?
Можливо, давно вже вона не душа,
а вже перекинулась в душку?
От і виходить, бачте, що душа
не коштує і мідного гроша!
Бо я за те
й копійчки не дам,
чого побачити
не можу сам!
Або піддержати у жмені,
Або покласти до кишені...

НЕДОЧЕРЕВИК

II група: (с. 135)

— Ну хто відгадає,
чому так буває?
Годинник не всім
час один відбиває.
Комусь — поспішає,
комусь — відстає,
а декому — навіть назавжди стає!

І йому відповіли години:

— Бо кожна година — неначе людина.
Вона циферблатом крокує невпинно.
І дехто годині їти помагає,
а дехто годину
безжально вбиває!

Пісню підхопили хвилини:

— А кому приємно,
щоб його — вбивали?
А кому приємно,
щоб його — втрачали?
А кому приємно,
щоб його — губили?
Кожному приємно,
щоб його любили!

Не витримали і заспівали секунди:

— А дехто години вбиває!
А дехто хвилини втрачає!
А дехто секунди губить!
Бо дехто свій час не любить!

І знову заспівав годинникар:

— А коли щодня і щогодини
не втрачаєш ти ані хвилини —
стане другом диво-циферблат,
і в ділах у тебе буде лад.

А далі всі підхопили хором:

— Бо кожна година —
неначе людина.
Вона циферблатом
крокує невпинно.
Тому ти годині
їти помагай,
тому ти ніколи
її не вбивай!

ГОДИННИКАР, години, хвилини, секунди йому підспівували

III група: (с. 138)

— Бувають ще на світі
справжнісінькі дива:
під гумкою зникає
у когось голова!

Комусь не вистачає
то серця, то руки,
з'являються на світі
недо-
чере-
вики.
Бувають чудеса
справжнісінькі на світі!
Виходить, ти і я
за все-усе в одвіті?
Що тут не доробив —
отам вилазить боком!
Буває, що добро
з одним виходить оком!
А чесність — без руки,
а правда — без ноги!
Буває, що і з друзів
виходять вороги!
От і виходить — перше
гарненько поміркую,
а потім вже —
не допиши,
не дороби,
не докажи
або не домалюй!

АЛЯ

Оцінювання роботи групи чи окремих учнів. Листок самоконтролю.

ФІЗКУЛЬТХВИЛИНКА

Раз! Два! Всі присіли,
Потім вгору підлетіли.
Три, чотири - нахилились
Із струмочка дружно вмились.

П'ять, шість — всі веселі
Крутимось на каруселі.
Сім, вісім — в поїзд сіли
Ніжками затупотіли
Дев'ять, десять - відпочили
Й за навчання дружно сіли.

Діти, ми з вами сьогодні подорожуємо країною Недоладією на символічному потязі. А що означає слово «символічний»? «символ»? Зробимо ще одну зупинку.

Зупинка п'ята. «Символічна» (евристична бесіда, аналіз тексту)

1. Якою частинкою починаються імена казкових персонажів повісті-казки? (недо-)
2. Що вона означає? (Неповнота дії, ознаки). Тобто, недосконалість, вада. Це і є розкриттям символічного значення назв країни, міста та імен казкових героїв твору.

Записати у зошити визначення «символ».

**Символ — це умовне позначення якогось предмета, поняття, явища;
художній образ, який відтворює певну думку, ідею.**

3. Символічне значення стосується зовнішності чи внутрішнього стану? (зовнішності та внутрішнього стану)
4. А можна їх виправити? Як саме? (риси характеру, самоконтроль, самовдосконалення, дисципліна)

Тож давайте разом з'ясуємо символічне значення країни Недоладії та її мешканців.

(Записати в зошит. Учні, які розкривають символічне значення, отримують 1 бал)

Символ	Символічне значення
Країна Недоладія	безлад і недороблені справи
Недоладько	працьовитість і відданість
Недопопелюшка	дружелюбність і безкорисливість
Недочеревик	справедливість, колекціонування недороблених справ
Недороль Десятий	бездіяльність і боягузтво
Перший Недорадник	жорстокість і лють, заздрість
Недовус	товариськість

-А тепер, діти, скажіть, якого персонажа казки ми ще не згадали? (Алю)

- Чи подобається вам поведінка Алі на початку казки? Обґрунтуйте свою думку.
- За що була покарана Аля Недочеревиком?
- Як перебування в казковій країні впливає на дівчину?
- Чи пішла подорож до Недоладії їй на користь? Обґрунтуйте свою думку.
- Що символізує цей образ? (шанс виправитися. Кожна людина має право на помилку. Головне – вчасно її виправити)

(На початку казки письменниця змальовує Алю як ледачу дівчинку, яка жодної справи до кінця не доводить. Тому вона отримує по заслугі і потрапляє у Недоладію. Поспілкувавшись в мешканцями та зрозумівши, чому вона потрапила туди, Аля робить усе, щоб повернутись додому. Але для цього їй треба багато чого зробити! На допомогу дівчинці приходять нові друзі і разом їм вдається усе виправити. Тому наприкінці казки Аля стає працьовитою та усвідомлює, що кожна справа має не лише початок, але й кінець.)

Продовжуємо мандрувати з новими друзями. І наступна зупинка ...

Зупинка п'ята. «Скульптурна» (робота в малих групах)

(запрошуються до дошки по 3 учні, групуються таким чином, щоб у кожній команді було по одному представнику від різних «вагончиків»)

Кожна група отримує цитату з характеристикою персонажа, потім відшукує серед запропонованих імен та портретів ті, кому вони належать.

Робота з класом.

Діти, а хто з вас нещодавно побував у країні Недоладії? Що «потрібно зробити», щоб потрапити в цю країну? Як скоро ви туди збираєтесь? У кого скільки недороблених справ?

Учні коментують та аргументують цитати з твору.

Аля

«Вона нічого не могла доробити до кінця. Ніколи того, що їй клали в тарілку, не доїдала, того, що давали пити, не допивала. Почне малювати — кине, бо набридло. Почне ліпити щось із пластиліну — кине, бо нудно».

«... зробила перший хрестик і, як завжди, відклала вишивку, подумавши: «Завтра дошию!» І забула вишивку закінчити»

«З кишеньки вона вийняла вуглинку, і домалювала Недоладькові ліве вухо, виправила ніс, очі...»

Недоладько

«Він був увесь перекошений і без лівого вуха, але очі його сяяли привітно й лагідно»

«...Вухо відразу стало справжнім, обличчя у хлопчика вирівнялося»

«Ти повернешся додому, домалюєш Першого Недорадника — і він зникне звідси! І ми зможемо спокійно працювати, адже ти нас навчила доробляти. Ми дороблятимемо всі недороблені справи, які притягне сюди Недочеревик. Та й Недоладія — наша батьківщина, ми не можемо кинути її»

Недорадник

«Відрубає комусь голову і приміряє, чи не підійде вона йому!...»

«Розлютившись, він вирішив сам відрубати Алі голову, схопив сокиру і вскочив до в'язниці. Тут Недоборода і замкнув за ним залізні двері!»

«З портрета, який Аля пришпилила кнопкою над своїм столом, злісно дивився на дівчинку. Адже через неї він не став королем»

За правильну відповідь (три цитати) - 1 бал. На листку самоконтролю поставити відповідний бал.

- Увага! Наша остання зупинка «**Кінцева**».

III. Рефлексія.

Отже, учні, сьогодні ми разом з Алею подорожували казковою країною Недоладією. Прийшов час нам прощатися з героями казки й повертатися із цікавої подорожі додому.

Вправа « Мозковий штурм».

- Чого навчає нас цей твір?

- Чому саме про такі події розповіла нам Галина Малик?

(шукати щирих друзів і допомагати їм, закінчувати справи, дбайливо та уважно ставитися до інших людей).

- Що треба робити, щоб не потрапити в країну Недоладію? (не відкладати справи, виконувати їх вчасно)

- Учні, що б ви взяли на згадку про цю мандрівку?

- Чи отримали ви особисто життєвий досвід з цієї незвичайної подорожі?

- Чи згодні ви мудрістю народною: « Кожна розпочата справа має бути завершена»?

IV.Домашнє завдання

Написати листа одному з героїв казкової повісті Г. Малик з порадами, як стати кращим.

VI. Оцінювання

- Наша мандрівка в казкову країну скінчилася, всі ви, я бачу, дуже задоволені, тож на згадку про чудову подорож вас очікує нагорода, а щоб отримати гарні оцінки за плідну й сумлінну роботу, треба проговорити чарівні слова:

Підручник, с.138.

**І до-роби!
І до-пиши!
І роз-почни!
І не лиши!
І до-їдай!
І до-пивай!
Із Недо-ладії
ТІКАЙ! —**

Аналіз «Самооцінювання» (учні називають набрані бали)